

VMO130:02/17/99/1998

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Henkilöstöosasto
Valtion työmarkkinalaitos
15.6.1999

VIRASTOJEN TYÖAIKAJÄRJESTELYJÄ KOSKEVA TIEDUSTELU
YHTEENVETO VASTAUKSISTA

Ylitarkastaja Riitta Bäck
Toimistos sihteeri Pirkko Ala-Marttila

Tausta

Vuosia 1998-99 koskevaan sopimusratkaisuun liittyen neuvotteluosapuolet päättivät selvittää yhteisesti muun muassa ylityön korvaamista vapaa-aikana, ns. keskijohdon työaikakorvauksia sekä säästövapaajärjestelmän toimivuutta. Valtiovarainministeriö antoi 24.9.1996 asettamalleen työaikatyöryhmälle 16.3.1998 tehtäväksi em. asiakokonaisuuksiin liittyvien selvitysten tekemisen. Lisäksi valtiovarainministeriö asetti 16.3.1998 työaikatyöryhmälle jaoston, jonka tehtäväksi annettiin keskeytyneen työjakson toimivuuden lisäksi selvittää matkustamiseen käytetyn ajan ja työajan suhdetta.

Virastojen työaikajärjestelyjä koskeva tiedustelu

Työaikatyöryhmän ja sen jaoston toimeksiantoihin liittyen valtiovarainministeriö tiedusteli lokakuussa 1998 hallinnonalan neuvotteluviranomaisilta ja työehtosopimusvirastoilta virastojen työaikajärjestelyjä sekä työaika- ja vuosilomamääräysten ja -säännösten soveltamista ja toimivuutta (VM 1/328/98, 9.10.1998). Tavoitteena oli nykyisten käytäntöjen selvittämisen ohella uusien ratkaisuvaihtoehtojen löytäminen. Tiedustelussa kysyttiin seuraavia asiakokonaisuuksia:

- lisä- ja ylityöt sekä niiden korvaaminen,
- joustavat työaikajärjestelyt ja niiden käyttö,
- säästövapaa ja muut pidemmät vapaat sekä
- matkustamiseen käytetyn ajan ja työajan suhde.

Tiedustelun tarkoituksena oli saada tietoa vuosina 1996-1998 käytössä olleista työaikajärjestelyistä. Lukumäärätietoja pyydettiin kuitenkin vain vuodelta 1997. Tietoja pyydettiin henkilöstöryhmittäin eli käyttäen tehtäväsisältöjen tai niitä kuvaavien nimikkeiden mukaista taikka muuta vastaavaa tarkoituksenmukaista ryhmitteilyä. Lisä- ja ylityötä koskevissa kohdissa tietoja pyydettiin lisäksi erikseen ns. keskijohdon osalta. Kunkin asiakokonaisuuden lopussa oli mahdollisuus tehdä kehittämisohdotuksia ja esittää muita näkemyksiä. Vastaajien toivottiin arvioivan työaikajärjestelyjä muun muassa toiminnan, asiakaspalveluperiaatteen, kustannustehokkuuden, tuottavuuden ja henkilöstön kannalta. Henkilöstön näkemysten esittämisen vuoksi suositeltiin, että vastaukset käytäisiin läpi luottamusmiesten kanssa. Hallinnonalan neuvotteluviranomaisia pyydettiin vastamaan tiedusteluun sekä oman virastonsa että sopimustoimintansa piiriin kuuluvan alaisen hallintonsa osalta siten, että vastaukset ryhmiteltäisiin tarkoituksenmukaisella tavalla ja koottaisiin yhteenvedoiksi.

Tiedusteluun saadut vastaukset

Tiedustelu lähetettiin yhteensä 98 virastolle ja siihen vastasi 90 virastoa eli vastausprosentti oli yli 90 %. Eri asiakokonaisuuksien osalta vastausprosentti oli keskimäärin 50 %.

Liitteenä 1 on luettelo tiedusteluun vastanneista virastoista.

Koska vastausaika oli suhteellisen lyhyt, osa vastauksista palautui vasta määräajan päättymisen jälkeen. Osasta vastauksista puuttuivat hallinnonalakohtaiset yhteenvedot, jotka sittemmin tehtiin tiedustelun yhteenvedoa laadittaessa. Vastauksista ei pääsääntöisesti ilmene, onko niitä käsitelty laajemmin virastoissa tai luottamusmiesten kanssa.

Tiedustelun virastokohtaisia ryhmittelyjä edellyttäneet kysymykset aiheuttivat vastaajille vaikeuksia, mm. henkilöstöryhmien määrittely koettiin osin hankalaksi. Virastoilta kysyttiin myös muun muassa tehtyjen ylitöiden määriä ja muita ns. volyymitietoja. Jotta vastaukset olisivat olleet vertailukelpoisia, volyymitiedot pyydettiin esittämään esim. tunteina henkilötyövuotta kohden. Kaikkien asiakokonaisuuksien osalta vastausten volyymitiedot perustuvat pääosin arvioihin, sillä työaikatietoja ei virastoissa systemaattisesti seurata. Joissain vastauksissa on todettu, ettei tietoa ole arvioperusteisenakaan saatavana, johtuen mm. toiminnan hajanaisuudesta ja seurantajärjestelmien erilaisuudesta. Saatu volyymitieto ei myöskään aina ollut yhteismitallista. Näistä syistä tiedustelun yhteenvedojen tekeminen osoittautui hankalaksi. Vastausten volyymitietojen pohjalta laaditut yhteenvedot ovatkin vain suuntaa-antavia eikä niitä siten voi pitää kovin luotettavina eikä vertailukelpoisina. Jatkossa volyymitiedon seurannan osalta tilannetta tulee parantamaan valtiovarainministeriön toimesta Valtiokonttorin keräämät henkilörekisterin vuositiedot, jotka sisältävät mm. henkilötyövuositiedot sekä vuositason tiedot lisä- ja ylitöistä sekä muista työaikakorvauksista. Myös henkilöstötilinpäätösten laajempi käyttöönotto edistää työaikatietojen seurantaa virastoissa.

Kuten edellä todettiin, tiedustelun avulla toivottiin löytyvän myös uusia, innovatiivisia ratkaisuvaihtoehtoja. Myönteistä olikin, että huolimatta lyhyestä vastausajasta useat vastaajavirastot ovat esittäneet kehittämis ehdotuksia kunkin asiakokonaisuuden yhteydessä. Kehittämis ehdotuksia on esitelty ja niitä hyödynnetään eri työaikaselvitysten ja -neuvottelujen yhteydessä. Ehdotukset ovat myös tämän muistion liitteinä 3 - 6.

Tiedustelun vastaukset on koottu Excel-pohjaiseen tietokantaan, minkä lisäksi vastauksista ilmenevät vastaajavirastojen yhteyshenkilöt. Näin nyt saatuja tietoja voidaan jatkossa tarvittaessa täsmentää.

Tiedustelun yhteenvedon laatiminen

Yhteenvedon henkilöstöryhmittäistä tarkastelua varten vastauksissa käytetyt ryhmittelyt jaettiin seitsemään ryhmään:

1. Johto ja esimiestehtävät

- virastojen johtajat, tulossyksiköiden ja vastaavien vastuuyksiköiden johtajat sekä muut esimiestehtävät

2. Ns. keskijohto

- valtion työaikasopimuksen 18 §:n mukainen määrittely
- erittelyä käytettiin keskijohdon työaikakorvauksia käsittelevässä kohdassa

3. Asiantuntijatehtävät

- vaativat asiantuntijatehtävät, esittelijätehtävät; koulutustasona ylempi korkeakoulututkinto

4. Muut viraston toimintaan liittyvät tehtävät
 - esimerkiksi poliisin, ulosoton ja hoitohenkilökunnan tehtävät
5. Toimeenpaneavat hallintotyöt
 - esimerkiksi sihteeritehtävät, avustavat atk-työt ja kirjastotyöt
6. Muut toimeenpaneavat tehtävät
 - esimerkiksi virastopalvelut, huoltotehtävät, siivoustehtävät
7. Muut tehtävät
 - ei voitu eritellä.

Liitteenä 2 kunkin henkilöstöryhmän sisältämä nimikkeistö tai tehtävät.

Paitsi henkilöstöryhmittäin tiedustelun vastauksia on käsitelty hallinnonaloittain ja toimialoittain (virastotyypeittäin). Hallinnonalakohtainen tarkastelu noudattaa valtion talousarvion pääluokkajaottelua ja toimialoittainen ryhmittely virastojen toimintatyyppiluokitusta.

Osa yhteenvedoista on tehty vastaajavirastojen lukumäärän perusteella. Tällöin tulee ottaa huomioon, että vastaajavirastot voivat edustaa kokonaista hallinnonala tai vain yksittäistä virastoa.

Seuraavassa tiedustelun vastausten perusteella tehdyt yhteenvedot asiakokonaisuuksittain.

1. VIRASTOA KOSKEVIA TAUSTATietoJA

1.1 Henkilöstöä koskevia tietoja vuonna 1997

Taustatietona valtion hallinnonalan neuvotteluviranomaisilta ja työehtosopimusvirastoilta kysyttiin niiden virkasuhteisen ja työsopimussuhteisen henkilöstön määrää vuonna 1997. Taulukossa 1 ovat vastaajavirastojen henkilöstön lukumäärätiedot ja taulukossa 2 henkilöstöryhmittäinen tarkastelu. Vertailutietona henkilöstön lukumäärätarkastelussa on käytetty valtion henkilöstörekisterin (VHR) tietoja valtion budjettitalouden henkilöstöstä vuonna 1997. Vastaajavirastojen henkilöstö edusti noin 90 %:a koko valtion budjettitalouden henkilöstöstä.

*Taulukko 1. Vastaajavirastojen henkilöstön lukumäärä yhteensä vuonna 1997**

Henkilöstö	Tiedustelu	VHR
Henkilöstön lukumäärä yhteensä 1997	109555	123214**
- kokoaikaisia	102762	110029
- osa-aikaisia	6794	10654
- virkasuhteisia	89750	94484
- työsuhteisia	19805	28730
Henkilötyövuodet 1997	98269	-

* Luvut eivät ole vertailukelpoisia taulukon 2 ja 3 lukujen kanssa, koska tähän kysymykseen vastanneiden virastojen lukumäärä on eri kuin niissä.

**ml. tuntipalkkaiset (yht. 2531)

*Taulukko 2. Vastaajavirastojen henkilöstöryhmittäinen tarkastelu yhteensä**

Henkilöstöryhmä	Virkasuhteisia 1997, lkm	Työsuhteisia 1997, lkm	Henkilöiden lkm yhteensä 1997	Henkilötyövuodet 1997
Johto- ja esimiestehtävät	1282	12	1294	734
Keskijohto	973	91	1064	663
Asiantuntijatehtävät	20877	3433	24310	19954
Muut viraston toimintaan liittyvät tehtävät	32775	5329	38104	34428
Toimeenpanevat hallinto- tehtävät	10107	1557	11664	9463
Muut toimeenpanevat tehtä- vät	41	96	137	102
Muut tehtävät	17874	7735	26108	20771
Yhteensä	83929	18253	102182	86115

* Luvut eivät ole vertailukelpoisia taulukon 1 ja 3 lukujen kanssa, koska tähän kysymykseen vastanneiden virastojen lukumäärä on eri kuin niissä.

1.2 Työaikaamuodot

Vuoden 1997 Valtion henkilöstörekisterin mukaan valtion budjettitalouden henkilöstöstä 56,1 % tekee virastotyötä. Viikkotyötä tekee 14,9 % ja jaksotyötä 10,9 % henkilöstöstä. Muiden työaikaperusteiden osuus on 15,7 % ja työaikasääntelyn ulkopuolella on 2,4 % henkilöstöstä.

Tiedusteluun vastanneissa virastoissa ovat käytössä kaikki valtion työaikasopimuksen mukaiset työaikaamuodot.

*Taulukko 3. Vastaajavirastoissa käytössä oleva työaikaamuodot**

Työaikaamuoto (vastaajavirastojen lkm)	Virkasuhteiset, 1997, lkm	Työsuhteiset, 1997, lkm	Yhteensä
Virastotyö (89)	47529	6996	54525
Viikkotyö (44)	4565	8249	12814
Jaksotyö (45)	16683	79	16762
Yhteensä	68777	15324	84101

*Luvut eivät ole vertailukelpoisia taulukon 1 ja 2 lukujen kanssa, koska tähän kysymykseen vastanneiden virastojen lukumäärä on eri kuin niissä.

Muita työaikaamuotoja oli käytössä 25 virastossa. Näitä olivat mm. osa-aikatyö, vuorotyö, opettajien kokonaistyöaika sekä työaikasääntelyn ulkopuolella olevat.

2. LISÄ- JA YLITYÖT SEKÄ NIIDEN KORVAAMINEN

2.1 Miten paljon virastossanne tehtiin lisä- ja ylityötä vuonna 1997?

Kohtaan 2.1 vastasi 81 % asiakokonaisuuteen 2 vastanneista virastoista eli 73 virastoa.

Työaikalain 19 §:ssä on säädetty ylityön enimmäismäärä. Sen mukaan ylityötä saa teettää enintään 250 tuntia kalenterivuodessa. Lisäksi on paikallisesti mahdollista sopia ns. lisäylityön tekemisestä, jonka enimmäismäärä on 80 tuntia kalenterivuodessa.

Seuraavassa tiedustelun vastauksiin perustuva arvio virastoissa vuonna 1997 tehdystä lisä- ja ylityöstä pääluokittain ja toimialoittain. Vastaajavirastoissa lisä- ja ylityötä tehtiin vuonna 1997 noin 16 tuntia/htv ja sen osuus vastanneiden virastojen kokonaispalkkasummasta oli noin 1 %.

*Taulukko 4. Lisä- ja ylityön jakautuminen vastaajavirastoissa vuonna 1997 pääluokittain tarkasteltuna**

Pääluokka	Tuntia/htv	Mk/ kok. palkkasumma, %
23. Valtioneuvosto	45	4
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	-	-
25. Oikeusministeriön hallinnonala	7	0,5
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	34	1
27. Puolustusministeriön hallinnonala	13	1
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	13	1
29. Opetusministeriön hallinnonala	8	0,3
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	12	0,5
31. Liikenneministeriön hallinnonala	41	2
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	5	0,3
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	12	0,6
34. Työministeriön hallinnonala	2	0
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	8	0,4
Yhteensä	16,67	0,97

(Luvut tarkastettu 13.9.99)

* Tarkastelu tehty tiedusteluun saatujen vastausten perusteella, volyymitiedot eivät luotettavia eivätkä vertailukelpoisia.

*Taulukko 5. Lisä- ja ylityö jakautuminen vastaajavirastoissa vuonna 1997 toimialoittain tarkasteluna **

Toimiala	Tuntia/htv	Mk/ kok. palkkasumma, %
5 Yliopistokoulutus	3	0,1
15 Tutkimustoiminta	16	0,2
20 Maanpuolustus- ja rajavartiolaitos	24	1,2
25 Poliisi- ja pelastustoimi	2	0,2
30 Oikeustoimi	3	0,7
35 Liikenne ja liikennepalvelut	40	2,8
40 Elinkeinotoiminnan palvelut	11	0,7
45 Valtiovarainhoito	15	1,4
50 Ministeriötason toiminta	17	1,3
55 Yleiset aluehallintopalvelut	27	1
60 Muut toiminnat	13	0,7

(Luvut tarkastettu 13.9.99)

* Tarkastelu tehty tiedusteluun saatujen vastausten perusteella, volyymitiedot eivät luotettavia eivätkä vertailukelpoisia.

2.2 Millaisissa tilanteissa lisä- ja ylityötä teetetään?

Kohtaan 2.2 vastasi 74 % asiakokonaisuuteen 2 vastanneista virastoista eli 67 virastoa.

Tilanteet, joissa lisä- ja ylityötä teetetään, liittyivät pääsääntöisesti tiedustelussa esitettyihin tilanteisiin, erityisesti ruuhkahuippuihin, uusiin tilapäisiin tehtäviin sekä jatkuvaan resurssivajeeseen. Poissaolo-, vuosiloma- ja säästövapaatilanteissa lisä- ja ylityötä teetetään harvemmin.

Muina tilanteina, joissa lisä- ja ylityötä teetetään vastauksissa mainittiin työn luonteeseen kuuluvat tilanteet (esim. autonkuljettajien tehtävät, atk-työt, laitehuolto, ilta- ja edustustilaisuuksiin liittyvät tehtävät, virkamatkot, kokoukset, tarkastustehtävät) sekä muut kiireelliset, ennalta-arvaamattomat tehtävät.

2.3 Miten lisä- ja ylityömääräys annetaan?

Kohtaan 2.3 vastasi 60 % asiakokonaisuuteen 2 vastanneista virastoista eli 54 virastoa.

Työaikasopimuksen 28 §:n mukaan oikeus sopimuksen mukaisiin korvauksiin edellyttää, että työ on tehty esimiehen määräyksestä. Lisä- ja ylityömääräys on saatujen vastausten mukaan joko kirjallinen tai suullinen. Määräys annetaan usein etukäteen, mutta lisä- ja ylityö voidaan vahvistaa myös jälkikäteen tai sitä voidaan tehdä osin myös ilman erillistä määräystä sovitun käytännön mukaisesti (mm. autonkuljettajat). Yleisimmin lisä- ja ylityön tekemisestä sovitaan esimiehen kanssa tilannekohtaisesti etukäteen.

2.4 Mitä henkilöstöryhmiä lisä- ja ylitöiden teettäminen koskee?

Kohtaan 2.4 vastasi 77 % asiakokonaisuuteen 2 vastanneista virastoista eli 69 virastoa.

Lisä- ja ylityötä tehtiin kaikissa henkilöstöryhmissä. Seuraavassa vastaajavirastoissa tehty lisä- ja ylityö henkilöstöryhmittäin tarkasteltuna.

*Taulukko 6. Lisä- ja ylityöt henkilöstöryhmittäin**

Henkilöstöryhmä	Lisä- ja ylityötä tehneiden lukumäärä, 1997	Lisä- ja ylityötä tehneiden määrä, htv 1997
Johto- ja esimiestehtävät	45	9
Keskijohto	67	16
Asiantuntijatehtävät	995	180
Muut viraston toimintaan liittyvät tehtävät	8865	5216
Toimeenpanevat hallintotehtävät	1359	663
Muut toimeenpanevat tehtävät	79	21
Muut tehtävät	2812	1176
Yhteensä	11410	6105

*Tarkastelu tehty tiedusteluun saatujen vastausten perusteella, volyymitiedot eivät luotettavia eivätkä vertailukelpoisia.

2.5 Miten paljon ns. keskijohdolla teetettiin lisätyötä vuonna 1997?

Kohtaan 2.5 vastasi 32 % asiakokonaisuuteen 2 vastanneista virastoista eli 29 virastoa.

Ns. keskijohdolla tarkoitetaan työaikasopimuksen 18 §:ssä määriteltyjä virkamiehiä ja työntekijöitä eli päällikkö- tai asiantuntijavirkamiehiä ja -työntekijöitä, jotka saavat vähintään A 23 palkkausluokan mukaista tai vastaavaa palkkausta, mutta eivät ole johtavassa asemassa. Seuraavassa vastausten pääluokittainen ja toimialoitainen tarkastelu.

*Taulukko 7. Ns. keskijohdon lisätyö vastaajavirastoissa vuonna 1997 pääluokittain tarkasteltuna**

Pääluokka	Tuntia/htv	Mk/kok. palkkasumma, %
23. Valtioneuvosto	59	3
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	-	-
25. Oikeusministeriön hallinnonala	-	-
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	10	0,6
27. Puolustusministeriön hallinnonala	-	-
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	12	1,2
29. Opetusministeriön hallinnonala	76	0,1
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2	-
31. Liikenneministeriön hallinnonala	4	0,7
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	6	0,1
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	7	0,8
34. Työministeriön hallinnonala	-	-
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	10	-
Yhteensä	20,67	0,93

(Luvut tarkastettu 13.9.99)

*Tarkastelu tehty tiedusteluun saatujen vastausten perusteella, volyymitiedot eivät luotettavia eivätkä vertailukelpoisia.

*Taulukko 8. Ns. keskijohdon lisätyö vastaajavirastoissa vuonna 1997 toimialoittain tarkasteltuna**

Toimiala	Tuntia/htv	Mk/ kok. palkkasumma, %
5 Yliopistokoulutus	-	-
15 Tutkimustoiminta	2	0,1
20 Maanpuolustus- ja rajavartiolaito	-	-
25 Poliisi- ja pelastustoimi	-	-
30 Oikeustoimi	-	-
35 Liikenne ja liikennepalvelut	6	0,7
40 Elinkeinotoiminnan palvelut	12	1
45 Valtiovarainhoito	20	2
50 Ministeriötason toiminta	20	1,5
55 Yleiset aluehallintopalvelut	3	-
60 Muut toiminnot	34	0,3

(Luvut tarkastettu 13.9.99)

*Tarkastelu tehty tiedusteluun saatujen vastausten perusteella, volyymitiedot eivät luotettavia eivätkä vertailukelpoisia.

2.6 Miten lisä- ja ylityö korvataan?

Kohtaan 2.6 vastasi 73 % asiakokonaisuuteen 2 vastanneista virastoista eli 66 virastoa.

Lisä- ja ylityön korvaaminen rahana näyttäisi kaiken kaikkiaan olevan hieman yleisempää kuin vapaa-aikakorvaus. Tämä johtuu virastojen mukaan mm. henkilöresurssien vähäisyydestä. Tiedustelussa pyydettiin erottelemään lisä- ja ylityö ja ns. keskijohdon lisätyö sekä kertomaan, millä perusteella valinta raha- ja vapaa-

aikakorvauksen välillä tehdään. Vastausten perusteella ei em. tavoin eroteltua tietoa saada.

2.7 Käytetäänkö vapaa-aikana korvattavan lisä- ja ylityön korvaamisessa apuna esim. työaikapankkia, liukuvaa työaikaa tms. järjestelmiä?

Kohtaan 2.7 vastasi 60 % asiakokonaisuuteen 2 vastanneista virastoista eli 54 virastoa.

Pääosin vapaa-aikana korvattavan lisä- ja ylityön korvaamisessa käytetään apuna tasoitusvapaaajärjestelmää (työaikapankkia) ja liukuvan työajan järjestelmää. Tasoitusvapaaajärjestelmää käytetään esimerkiksi töiden uudelleen järjestelyyn ruuhkatilanteissa. Liukuvan työajan saldon ylittävät tunnit on joissain tapauksissa voitu siirtää työaikapankkiin. Samoin liukuvan työajan järjestelmä mahdollistaa joissain virastoissa kokonaisten vapaapäivien pitämisen. Apuna käytetään edelleen myös manuaalista seurantaa esimerkiksi siten, että ylityötunneista pidetään erillistä tunti-kirjanpitoa, jonka perusteella voi tarvittaessa pitää ylityövapaita.

Osassa vastauksia on järjestelmän kuvauksen yhteydessä erikseen tuotu esiin, että po. tilanteissa edellytetään sopimista.

Volyymitietoa (%:a vapaa-aikana korvattua lisä- ja ylityöstä) ei vastausten perusteella saada.

2.8 Kokemukset lisä- ja ylityön korvaamisesta vapaa-aikana

Kohtaan 2.8 vastasi 62 % asiakokonaisuuteen 2 vastanneista virastoista eli 56 virastoa.

Vastaajavirastojen näkemyksen mukaan lisä- ja ylityön korvaaminen vapaa-aikana toimii sekä työntekijän että työnantajan kannalta hyvin, kun vapaa voidaan sovittaa viraston toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla ja näin tasata ruuhka- huippuja ja työntekijät ovat voineet saada pidempiä vapaita. Toisaalta lisä- ja ylityön korvaaminen vapaa-aikana toimii vastausten mukaan eräiltä osin vain tyydyttävästi tai huonosti. Vapaa-aikakorvauksen antaminen saattaa viraston toiminnallisista syistä ja resurssien vähäisyyden vuoksi olla hankalaa ja näin osaltaan lisätä uuden ylityön tekemisen tarvetta.

2.9 Miten paljon arvioitte, että virastossanne tehtiin muuta kuin lisä- ja ylityönä korvattua säännöllisen työajan ylittävää työtä vuonna 1997 (esim. liukuvan työajan järjestelmään kertyneiden tuntien määrä ja niiden ylitykset)?

Kohtaan 2.9 vastasi 79 % asiakokonaisuuteen 2 vastanneista virastoista eli 71 virastoa.

Volyymitietoa siitä, miten paljon virastoissa tehtiin muuta kuin lisä- ja ylityönä korvattavaa työtä vuonna 1997 (tuntia/htv) ei vastauksista ole mahdollista saada, vaikka tällaista työtä arvioitiinkin tehdyn. Arvion perusteena käytettiin yleisimmin liukuvan työajan järjestelmään kertyneitä tunteja ja enimmäiskertymien ylityksiä.

Syinä muuhun kuin lisä- ja ylityönä korvattavan säännöllisen työajan ylittävän työn tekemiseen vastauksissa mainittiin mm. ruuhkat, resurssipula, työn luonne (ehdotomat määräajat, asiantuntija- ja tutkijatyö), tulospaineet ja työn epätasainen jakautuminen työpaikalla.

2.10 Lisä- ja ylityön korvaamista koskevia kehittämis ehdotuksia ja muita seikkoja

Kohtaan 2.10 vastasi 28 % asiakokonaisuuteen 2 vastanneista virastoista eli 25 virastoa.

Kehittämis ehdotuksissa esitetään mm. korvausjärjestelmien yksinkertaistamista ja joustavoittamista.

Liitteenä 3 kehittämis ehdotukset ja muut asiaan liittyvät seikat hallinnonaloittain.

3. JOUSTAVAT TYÖAIKAJÄRJESTELYT JA NIIDEN KÄYTTÖ

3.1 Millaisia joustavan työajan malleja virastossanne on käytössä?

Kohtaan 3.1 vastasi 92 % asiakokonaisuuteen 3 vastanneista virastoista eli 83 virastoa.

Lähes kaikissa vastanneissa virastoissa oli käytössä ainakin liukuvan työajan järjestelmä, useissa myös tasoitusvapaajärjestelmä. Volyymitietoa siitä, kuinka suuri osa henkilöstöstä on järjestelmien piirissä tai kuinka monen työajan tasoittamiseen tasoitusvapaajärjestelmää todella käytettiin, ei vastauksista saada. Vanhimmat järjestelmät on otettu käyttöön jo 1970-luvulla, uusimmat aivan viime vuosina. Usein järjestelmät on virastoissa otettu käyttöön ja niitä on kehitetty asteittain. Järjestelmät oli valittu viraston toiminnan luonteeseen sopivina, osin myös henkilöstön toivomuksesta. Valintaan olivat vaikuttaneet myös mm. järjestelmän joustavuus, taroituksenmukaisuus sekä helppokäyttöisyys.

Järjestelmäkuvausten osalta vastauksissa esiteltiin lähinnä liukuvan työajan järjestelmän liukumarajoja, muutamaan vastaukseen oli liitetty liukuvan työajan järjestelmän kuvaus. Seuraavassa vastaajavirastoissa käytössä olevat joustavan työajan mallit sekä niiden toimialoittainen jakautuminen.

Taulukko 9. Joustavan työajan mallit toimialoittain*

Toimiala	Liukuva työaika	Tasoi- tutus- vapaa	Muut
5 Yliopistokoulutus	1	2	-
15 Tutkimustoiminta	10	4	2
20 Maanpuolustus- ja rajavartiointi	1	-	-
25 Poliisi- ja pelastustoimi	1	-	-
30 Oikeustoimi	2	2	-
35 Liikenne ja liikennepalvelut	3	2	3
40 Elinkeinotoiminnan palvelut	9	1	-
45 Valtiovarainhoito	3	4	2
50 Ministeriötason toiminta	14	9	1
55 Yleiset aluehallintopalvelut	4	1	2
60 Muut toiminnat	30	13	2
Yhteensä	78	38	12

*Tarkastelu tehty tiedusteluun saatujen vastausten perusteella, volyymitiedot eivät luotettavia eivätkä vertailukelpoisia.

Muina joustavan työajan malleina vastauksissa mainittiin mm. osa-aikatyö, tiimityö, keskeytymätön 3-vuorotyö, operatiivinen työ.

3.2 Onko virastossanne käytössä aukiolojärjestelyjä? Millaisia?

Kohtaan 3.2 vastasi 56 % asiakokonaisuuteen 3 vastanneista virastoista eli 50 virastoa.

Valtion virastojen aukiolosta annetun asetuksen (332/1994) mukaan virastot ovat auki arkipäivänä klo 8-16.15. Jos asiakaspalvelutehtävät tai muut erityiset syyt edellyttävät poikkeamista säädetystä aukioloajasta, virasto tai osa virastoa voidaan avata viimeistään klo 9 ja sulkea viimeistään klo 20. Myös jos viraston tehtävät eivät edellytä viraston aukioloa kaikkina arkipäivinä, virasto tai osa siitä voidaan tilapäisesti pitää suljettuna myös arkisin kokonaan tai osan aikaa.

Aukiolojärjestelyjä ei saatujen vastausten perusteella käytetä kovinkaan paljon työaikajousten aikaansaamiseksi. Pääasiassa aukiolojärjestelyjä on toteutettu asiakaspalvelutehtävissä (esim. kirjastoissa) aukioloaikoja pidentämällä.

3.3 Onko virastossanne käytetty työajan sijoittelua joustokeinona? Miten?

Kohtaan 3.3 vastasi 12 % asiakokonaisuuteen 3 vastanneista virastoista eli 11 virastoa.

Työajan sijoittelusta ei ole sopimusmääräyksiä eikä säännöksiä, vaan työnantaja voi yhteistoimintamenettelyä noudattaen sijoittaa työajan tai osan siitä tarkoituksenmukaiseen ajankohtaan. Työaika on mahdollista sijoittaa vakiojärjestelyistä poikkeavasti, arkipäivisin myös viraston aukioloajasta poiketen ja viikonlopulle sekä eri vuorokaudenajoille. Työ voidaan tarpeen vaatiessa myös jakaa useampaan tai harvempaan osaan tai jaksoon.

Tiedusteluun saatujen vastausten perusteella työajansijoittelua käytetään joustokeinona paitsi yksittäistapauksissa myös, kun työtehtävien luonne sitä edellyttää (esim. autonkuljettajat, atk-järjestelmien ylläpito). Vastauksissa on myös ennakoitu, että Suomen vuoden 1999 EU-puheenjohtajuuskausi todennäköisesti edellyttää työajan sijoittelua joustokeinona.

3.4 Onko virastossanne tehty tai nähdäänkö tulevaisuudessa tarvetta tehdä etätyötä? Kuinka paljon etätyötä on tehty? Missä tilanteissa?

Kohtaan 3.4 vastasi 61 % asiakokonaisuuteen 3 vastanneista virastoista eli 55 virastoa.

Etätyö määriteltiin tiedustelussa työskentelyksi muualla kuin varsinaisella työpaikalla, esimerkiksi kotona. Työaikasopimukseen ei sisälly etätyötä koskevia määräyksiä.

Vaikka vastauksista ei saada luotettavaa volyymitietoa (etätyötä tehneiden lkm; kuinka paljon, htv), ei etätyö näyttäisi olevan kovinkaan yleisesti käytössä vastaajavirastoissa. Etätyön tekeminen painottuu pääosin erityyppisissä asiantuntijatehtävissä työskentelevään henkilöstöön. Tilanteet, joissa etätyötä on käytetty liittyvät mm. pitkiin työmatkoihin, ruuhkatilanteisiin, projektiluonteisiin töihin sekä erityistä keskittymistä vaativien tehtävien hoitamiseen. Etätyötä on tehty myös virkamiesten ja työntekijöiden henkilökohtaisista tarpeista lähtien.

Monissa vastauksissa kuitenkin todetaan, että tulevaisuudessa tarvetta etätyön tekemiseen voi syntyä nykyistä enemmän. Erityisesti asiantuntijatehtävien osalta ja projektiluonteisissa töissä etätyötä pidetään käyttökelpoisena mallina. Tietotekniikan jatkuva kehittyminen parantaa edelleen mahdollisuuksia etätyön tekemiseen, vaikkakin vastauksissa todettiin myös, että tietosuojakysymykset saattavat tietyissä tehtävissä aiheuttaa ongelmia. Joissain virastoissa on suunniteltu rajoitettua etätyön kokeilua ja ympäristöhallinnossa on valmistunut työryhmäehdotus etätyöstä.

3.5 Missä tilanteissa joustavia työaikajärjestelyjä käytetään (esim. viraston toimintaan liittyvät syyt, henkilöstön tarpeet)?

Kohtaan 3.5 vastasi 54 % asiakokonaisuuteen 3 vastanneista virastoista eli 49 virastoa.

Joustavia työaikajärjestelyjä käytetään sekä henkilöstön tarpeista sekä viraston toimintaan liittyvistä tilanteista johtuen. Henkilöstön tarpeina vastauksissa mainitaan lähinnä henkilökohtaiset syyt (omien asioiden hoitaminen, lomat, lasten hoito) sekä osa-aikatyö. Virastojen tarpeet liittyvät mm. viraston töiden järjestelyihin (esim. päivystystehtävät, ilta- ja viikonlopputilaisuudet) ja ruuhkahuippujen tasaimiseen sekä kustannussäästöihin ja toimitilojen riittämättömyyteen.

3.6 Kuinka paljon työaikajoustoja käytetään?

Kohtaan 3.6 vastasi 48 % asiakokonaisuuteen 3 vastanneista virastoista eli 43 virastoa.

Liukuva työaika ja tasoitusvapaajärjestelmä ovat yleisimmin käytössä olevat joustavan työajan järjestelmät. Vähemmän käytössä olevia työaikajoustoja ovat mm. etätyö, työajan sijoittelu ja osa-aikatyö. Volyymitietoa (henkilöiden, jotka käyttäneet lkm; työaikajoustojen käyttö htv) työaikajoustojen käytöstä ei vastausten perusteella ole mahdollista saada.

3.7 Mitä henkilöstöryhmiä työaikajoustot koskevat?

Kohtaan 3.7 vastasi 48 % asiakokonaisuuteen 3 vastanneista virastoista eli 43 virastoa.

Työaikajoustoja käyttävät kaikki henkilöstöryhmät. Henkilöstöryhmittäistä volyymitietoa (henkilöstöryhmän koko htv; työaikajoustojen käyttö htv) ei vastausten perusteella kuitenkaan saada. Seuraavassa taulukossa kunkin henkilöstöryhmän kohdalla lukumäärätieto niistä virastoista, jotka vastasivat työaikajoustojen koskevan ko. henkilöstöryhmää.

Taulukko 10. Mitä henkilöstöryhmiä työaikajoustot koskevat? Vastaajavirastojen lukumäärä henkilöstöryhmittäin.

Henkilöstöryhmä	Vastaajavirastojen lukumäärä
Johto- ja esimiestehtävät	5
Keskijohto	2
Asiantuntijatehtävät	15
Muut viraston toimintaan liittyvät tehtävät	4
Toimeenpanevat hallintotehtävät	9
Muut toimeenpanevat tehtävät	2
Muut tehtävät	35

3.8 Kokemukset työaikajoustojen käytössä. Miten käytössä olevat työaikajoustot vastaavat erilaisiin tarpeisiin?

Kohtaan 3.8 vastasi 61 % asiakokonaisuuteen 3 vastanneista virastoista eli 55 virastoa.

Työaikajoustot täyttävät pääosin vastaajavirastojen toiminnalliset tarpeet. Työaikajoustot auttavat työmäärän tasaamisessa (ruuhkahuiput, yllättävät työmäärävaihtelut), jolloin henkilöstön työpanos saadaan käyttöön tehtävien vaatimalla tavalla. Toisaalta suuremmilla hallinnonaloilla koettiin osin ongelmalliseksi saada työaikajoustot laajempaan käyttöön. Ongelmaksi koettiin myös se, että vapaiden pitomahdollisuutta on hankala järjestää tehtävämäärien ja jatkuvan kiireen takia ja että vapaa-aikana annettu aika saattaa tällöin vaikeuttaa viraston toimintaa.

Asiakkaiden tarpeiden osalta vastauksissa todettiin, että asiakkaita palvellaan kaikissa tapauksissa ja pääosin virka-aikana. Joissain virastoissa on kuitenkin käytössä pidennetyt aukioloajat ja tällöin työaikajoustot voivat osaltaan helpottaa henkilöstön työaikajärjestelyjä (esim. päivystystä). On kuitenkin mahdollista, että työaikajoustot joissain tapauksissa saattavat myös rajoittaa asiakasaikoja ja aikaansaada henkilöstön tavoitettavuusongelmia. Esimerkiksi päivittäisen lepotauon aikana palvelujen kysyntä on usein suurinta ja virkamiehiä on toisaalta silloin vähiten paikalla.

Henkilöstön tarpeiden osalta työaikajoustot mahdollistavat mm. henkilökohtaisten asioiden hoidon tarvittaessa. Vaikka henkilöstön vuorottelu edesauttaa joustojen tasapuolista käyttöä, niin vastauksissa nähtiin myös, että mm. asiakaspalvelutehtävissä työskentelevät ovat joustojen osalta eriarvoisessa asemassa kuin muu henkilöstö.

Joissain vastauksissa todettiin, että työaikajoustojen käyttöönoton jälkeen sairauspoissaolot olivat vähentyneet. Työsuojelulliset näkökohdat tulisi vastausten mukaan ottaa huomioon työaikajoustoja suunniteltaessa ja käytettäessä. Toisaalta osassa vastauksia todettiin myös, että käytännössä jousto tapahtuu vain työn ehdoilla henkilökunnan vähäisyydestä ja tästä johtuvan kiireen takia. Vastauksissa todettiin myös, että liian väljät työaikajoustot eivät palvele asiakasta eivätkä henkilöstöä. Toisaalta työaikajoustoja ei ehkä osata vielä käyttää täysimääräisesti. Vastauksissa ehdotettiin lisäksi työaikapankin tasoitusjakson pituuteen joustavuutta, samoin työajan käytön seurantajärjestelmiin (esim. liukuva työaika) toivottiin väljennystä.

3.9 Kehittämisehdotuksia ja muita asiaan liittyviä seikkoja

Kohtaan 3.9 vastasi 13 % asiakokonaisuuteen 3 vastanneista virastoista eli 12 virastoa.

Kehittämisehdotuksissa toivotaan mm. lisää keinoja järjestelmien joustavoittamiseksi. Myös kokonaistilanteen seurantaa pidetään vastaajavirastoissa vaikeana.

Liitteenä 4 kehittämisehdotukset ja muut esille tuodut seikat hallinnonaloittain.

4. SÄÄSTÖVAPAA JA MUUT PIDEMMÄT VAPAAT

4.1 Onko virastossanne käytetty mahdollisuutta säästää vuosilomia (säästövapaa)? Mitkä henkilöstöryhmät, miten paljon, miksi)?

Kohtaan 4.1 vastasi 87 % asiakokonaisuuteen 4 vastanneista virastoista eli 78 virastoa.

Volyymitietoa säästövapaasta (lomaoikeuspäivät/htv) ei vastausten perusteella ole mahdollista saada. Säästövapaa on vastausten perusteella kuitenkin virastoissa yleisesti käytössä, tosin joissain tapauksissa todettiin, että lomarahavapaiden vaihtaminen on ollut riittävä keino lisävapaiden hankkimiseen.

Syyt, miksi säästövapaita on kerätty, liittyvät pääosin henkilöstön tarpeisiin (pidempien yhdenjaksoisten lomien kerääminen, opiskelu, eläkkeelle siirtyminen, vuorotteluvapaa). Mikäli säästövapaita ei ole vaihdettu, on sekin johtunut lähtökohtaisesti siitä, ettei henkilöstöllä ole ollut tarvetta eikä kiinnostusta vaihtoon. Toisaalta joissain tapauksissa syinä ovat olleet myös viraston toiminnalliset tarpeet, kuten työkiireet. Mahdollisuus säästää vuosilomia on ollut kaikkien henkilöstöryhmien käytössä. Koska henkilöstöryhmien kokoa ei vastauksista ole saatavissa, seuraavassa taulukossa kunkin henkilöstöryhmän kohdalla lukumäärätieto niistä virastoista, jotka vastasivat ko. henkilöstöryhmän käyttäneen mahdollisuutta säästää vuosilomia.

Taulukko 11. Mitkä henkilöstöryhmät ovat käyttäneet mahdollisuutta säästää vuosilomia? Vastaajavirastojen lukumäärä henkilöstöryhmittäin.

Henkilöstöryhmä	Vastaajavirastojen lukumäärä
Johto- ja esimiestehtävät	23
Keskijohto	2
Asiantuntijatehtävät	31
Muut viraston toimintaan liittyvät tehtävät	11
Toimeenpanevat hallintotehtävät	21
Muut toimeenpanevat tehtävät	2
Muut tehtävät	52

4.2 Onko virastossanne käytetty mahdollisuutta vaihtaa lomaraha vapaaksi?

Kohtaan 4.2 vastasi 91 % asiakokonaisuuteen 4 vastanneista virastoista eli 82 virastoa.

Myöskään lomarahavaihtamisen osalta ei volyymitietoa (lomaoikeuspäivä/htv) ole vastausten perusteella mahdollista saada. Mahdollisuus vaihtaa lomaraha vapaaksi on kuitenkin yleisesti virastoissa käytössä. Syyt miksi lomarahavapaita kerätään, liittyvät nekin pääosin henkilöstön tarpeisiin (pidemmän yhtäjaksoisen loman kerääminen, perhesyyt, opiskelu, verotus). Viraston syyt lomarahavaihtamisesta sopimiseen henkilöstön kanssa liittyvät mm. näin syntyviin menojen säästöihin. Mikäli lomarahavapaita ei ole vaihdettu, liittyy se usein viraston toiminnallisiin syihin (työkiireet, sijaisten puute). Mahdollisuutta lomarahavaihtamiseksi vapaaksi ovat käyttäneet kaikki henkilöstöryhmät. Seuraavassa taulukossa on kunkin henkilöstöryhmän kohdalla lukumäärätieto niistä virastoista, jotka vastasivat ko. henkilöstöryhmän käyttäneen mahdollisuutta vaihtaa lomaraha vapaaksi.

Taulukko 12. Mitkä henkilöstöryhmät ovat käyttäneet mahdollisuutta vaihtaa lomaraha vapaaksi? Vastaajavirastojen lukumäärä henkilöstöryhmittäin.

Henkilöstöryhmä	Vastaajavirastojen lukumäärä
Johto- ja esimiestehtävät	37
Keskijohto	4
Asiantuntijatehtävät	50
Muut viraston toimintaan liittyvät tehtävät	14
Toimeenpanevat hallintotehtävät	33
Muut toimeenpanevat tehtävät	3
Muut tehtävät	51

4.3 Onko virastossanne yhdistetty eriperusteisia vapaita pidemmän yhdenjaksoisen vapaan saamiseksi (esim. säästövapaa, työaikapankin tunnit, muut ylityötunnit, liukuvan työajanjärjestelmän tunnit, lomarahen vaihtovapaa)? Millaisia yhdistelmiä on käytetty? Mitkä henkilöstöryhmät, miten paljon?

Kohtaan 4.3 vastasi 52 % asiakokonaisuuteen 4 vastanneista virastoista eli 47 virastoa.

Vastausten perusteella voidaan todeta, että kaikkia eriperusteisia vapaita on yhdistely pidemmän yhdenjaksoisen vapaan saamiseksi (lomarahan vaihtovapaa, säästövapaa, työaikapankin tunnit, liukuvan järjestelmän tunnit). Ainoastaan ylityötunteja ei vastauksissa ole nimenomaisesti mainittu yhdistelmien osana, mikä ei kuitenkaan poissulje sitä, ettei niitäkin todennäköisesti esiinny (osassa vastauksissa todettu, että kaikkia yhdistelmiä on käytetty). Useimmiten yhdistäminen tapahtuu vuosilomaan, yleisin on vuosiloman ja lomarahavapaan yhdistäminen.

Volyymitietoa (työpäiviä/htv) ei vastausten perusteella ole mahdollista saada. Seuraavassa taulukossa on kunkin henkilöstöryhmän kohdalla lukumäärätieto niistä virastoista, jotka vastasivat ko. henkilöstöryhmän käyttäneen mahdollisuutta yhdistää eriperusteisia vapaita pidemmän yhdenjaksoisen vapaan saamiseksi.

Taulukko 13. Onko virastossanne yhdistetty eriperusteisia vapaita pidemmän yhdenjaksoisen vapaan saamiseksi? Mitkä henkilöstöryhmät? Vastaajavirastojen lukumäärä henkilöstöryhmittäin.

Henkilöstöryhmä	Vastaajavirastojen lkm
Johto ja esimiestehtävät	6
Keskijohto	-
Asiantuntijatehtävät	13
Muut viraston toimintaan liittyvät tehtävät	5
Toimeenpanevat hallintotehtävät	10
Muut toimeenpanevat tehtävät	1
Muut tehtävät	33

4.4 Kuinka pitkä em. vapaajaksot ovat olleet?

Kohtaan 4.4 vastasi 36 % asiakokonaisuuteen 4 vastanneista virastoista eli 32 virastoa.

Tiedustelussa pyydettiin arvioimaan vapaajaksojen pituutta keskimäärin per saaja, sekä vapaiden minimi- ja maksimipituus. Seuraavassa vastausten perusteella laadittu arvio vapaiden keskimääräisestä kestoista vastaajavirastoissa henkilöstöryhmittäin.

Taulukko 14. Arvio vapaajaksojen pituudesta henkilöstöryhmittäin saatuihin vastauksiin suhteutettuna.

Henkilöstöryhmä	Keskimäärin työpäiviä/vastaaja- virastot	Työpäiviä/vastaaja- virastot/minimi	Työpäiviä/vastaaja- virastot/maksimi
Johto- ja esimiestehtävät	14	13	18
Keskijohto	-	-	-
Asiantuntijatehtävät	20	9	31
Muut viraston toimintaan liittyvät tehtävät	25	7	29
Toimeenpanevat hallintotehtävät	14	12	16
Muut toimeenpanevat tehtävät	11	5	21
Muut tehtävät	16	6	26
<i>Keskimäärin</i>	<i>17</i>	<i>9</i>	<i>24</i>

*Tarkastelu tehty tiedusteluun saatujen vastausten perusteella, volyymitiedot eivät luotettavia eivätkä vertailukelpoisia.

4.5 Millaisia tilanteita varten vapaajaksoja on kerätty (esim. opinnot)?

Kohtaan 4.5 vastasi 36 % asiakokonaisuuteen 4 vastanneista virastoista eli 32 virastoa.

Kuten edellä on todettu vapaajaksojen kerääminen lähtee pääosin henkilöstön tarpeista. Tilanteet, joita varten vapaajaksoja kerätään ovat siten moninaisia: opiskelu, matkustaminen, eläkkeelle lähtö, perhesyyt. Milloin myös viraston tarpeet ovat olleet vapaajaksojen keräämisen taustalla, tilanteet liittyvät mm. henkilöstömenosäästöihin ja lomauttamisen välttämiseen.

4.6 Kokemukset säästövapaista ja muista vapaista sekä niiden yhdistämisestä

Kohtaan 4.6 vastasi 66 % asiakokonaisuuteen 4 vastanneista virastoista eli 59 virastoa.

Osassa vastauksia todetaan, että mahdollisuuksia eriperusteiden vapaiden käyttöön ja niiden yhdistämiseen on käytetty melko vähän. Milloin po. vapaita on käytetty, ne toimivat hyvin, kun ne palvelevat sekä työnantajaa että työntekijää. Työntekijät voivat omista tarpeistaan lähtien säästää lomapäiviä suunnitelmallisesti. Mahdollisuus pidempiin vapaisiin lisää työntekijöiden valinnanvapautta ja työmotivaatiota. Viraston toimintaan mahdollisuus tuo tarvittaessa joustavuutta esim. tilanteessa, jossa työkiireet voivat vaikeuttaa loman pitämisen määrääjässä. Eräissä tapauksissa po. vapaat myös mahdollistavat säästöjen syntymisen henkilöstömenoissa.

Järjestelmien on katsottu toimivan vain tyydyttävästi tai jopa huonosti silloin, kun yhtäjaksoisen vapaan järjestäminen on vaikeaa mm. henkilökunnan vähäisen lukumäärän takia. Säästövapaiden ym. vapaiden käyttö saattaa tällöin aikaansaada virastoissa toiminnallisia ongelmia ja niiden nähtiinkin joissain vastauksissa olevan ristiriidassa virastojen resurssivajeen kanssa. Vapaiden antaminen edellyttää usein erityisiä työjärjestelyjä. Pidemmät vapaat kuormittavat usein samaa henkilöstöryhmää ja samaa työtä tekeviä, mikä saattaa aiheuttaa ylityön tekemisen tarvetta.

Vuorotteluvapaan onkin siihen liittyvien sijaisjärjestelyjen vuoksi katsottu ehkä soveltuvan paremmin pidempien poissaolojen toteuttamiseen.

Itse järjestelmien osalta todettiin, että yhtäjaksoisten poissaolojen seuranta on vaikeaa, koska useampiperusteiset vapaat eivät sisälly samaan seurantajärjestelmään.

4.7 Kehittämisehdotuksia ja muita asiaan liittyviä seikkoja

Kohtaan 4.7 vastasi 13 % asiakokonaisuuteen 4 vastanneista virastoista eli 12 virastoa.

Kehittämisehdotuksena esitetään muun muassa, että vuosiloman säästämisen tarpeellisuus tulisi miettiä uudestaan ja tällöin yhtenä vaihtoehtona tulisi harkita koko järjestelmän lakkauttamista. Toisaalta ehdotetaan myös järjestelmien kehittämistä niin, että ne mahdollistavat pidempien vapaajaksojen kerryttämisen. Säästövapaiden seuranta todetaan joissain vastauksissa hankalaksi.

Liitteenä 5 kehittämisehdotukset ja muita asiaan liittyviä seikkoja hallinnonaloitain.

5. MATKUSTAMISEEN KÄYTETYN AJAN JA TYÖAJAN SUHDE

Työaikasopimuksen 3 §:n soveltamisohjeen mukaan virkamatkaan käytetystä ajasta luetaan työajaksi vain virka- tai työtehtävien suorittamiseen kuten vartiointiin ja laitteiden tarkkailuun käytetty aika.

Lisäksi soveltamismääräyksen mukaan jos virkamies tai työntekijä on virka- tai komennusmatkaan käytettynä vuorokautena ollut työssä, mutta vähemmän kuin säännöllisen työaikansa tai jaksotyössä vähemmän kuin 7 tuntia 39 minuuttia, lasketaan matkustamiseen kulunut aika työajan lisäykseksi siten, että se yhdessä työajan kanssa on enintään vuorokautinen säännöllinen työaika tai jaksotyössä 8 tuntia. Matkustamiseen käytettyä aikaa ei lasketa työajan lisäykseksi sellaisen komennusmatkan vuorokaudelta, joka suoritetaan siirryttäessä virantoimituspaikalta toiselle. Työajan lisäykseksi laskettavalta ajalta ei makseta iltä-, yö-, lauantai- tai sunnuntaityökorvausta eikä aattopäivänkorvausta.

5.1 Mitkä henkilöstöryhmät matkustavat? Mikäli mahdollista, arvionne matkustamiseen käytetystä ajasta (matkustuspäivien lukumäärä, matkustamiseen käytetty aika)

Kohtaan 5.1 vastasi 84 % asiakokonaisuuteen 5 vastanneista virastoista eli 76 virastoa.

Saatujen vastausten mukaan kaikki henkilöstöryhmät matkustavat. Henkilöstöryhmittäistä volyymitietoa matkustamiseen käytetystä ajasta (matkustuspäivä/htv, matkustamiseen käytetty aika tuntia/htv) ei vastausten perusteella saada, sillä matkustamiseen käytetyn aikaa ei virastoissa seurata. Matkalaskujen läpikäymistä volyymitiedon saamiseksi ei vastaajilta edellytetty. Seuraavassa taulukossa on kunkin

henkilöstöryhmän kohdalla lukumäärätieto niistä virastoista, jotka vastasivat ko. henkilöstöryhmän matkustavan.

Taulukko 15. Mitkä henkilöstöryhmät matkustavat? Vastaajavirastojen lukumäärä henkilöstöryhmittäin.

Henkilöstöryhmä	Vastaajavirastojen lukumäärä
Johto- ja esimiestehtävät	46
Keskijohto	5
Asiantuntijatehtävät	41
Muut viraston toimintaan liittyvät tehtävät	8
Toimeenpanevat hallintotehtävät	21
Muut toimeenpanevat tehtävät	3
Muut tehtävät	34

5.2 Mihin tehtäviin ja työtilanteisiin matkustaminen liittyy?

Kohtaan 5.2 vastasi 87 % asiakokonaisuuteen 5 vastanneista virastoista eli 78 virastoa.

Seuraavassa vastauksissa esitettyjä tehtäviä ja työtilanteita henkilöstöryhmittäin.

Taulukko 16. Mihin tehtäviin ja työtilanteisiin matkustaminen liittyy?

Henkilöstöryhmä	Kuvaus matkustamisen liittymisestä työhön
Johto- ja esimiestehtävät	Virkamatkat (mm. työkokoukset, neuvottelut, kansainvälinen yhteistyö, konferenssit, seminaarit), koulutus
Keskijohto	Virkamatkat, koulutus
Asiantuntijatehtävät	Virkamatkat, koulutus sekä esim. maastotyöt, näytteenkeräys, asiakaskäynnit, työmaille siirrot
Muut viraston toimintaan liittyvät tehtävät	Virkamatkat, koulutus sekä esim. tiedoksiantotehtävät, saattokuljetukset, työmaille siirrot
Toimeenpanevat hallintotehtävät	Virkamatkat, koulutus sekä esim. ohjelmistopäivitykset, työmaille siirrot
Muut toimeenpanevat tehtävät	Virkamatkat, koulutus- ja kurssimatkat
Muut tehtävät	Virkamatkat, koulutus sekä esim. ay-toiminta, yt-toiminta, isännöinti, matkat työn suorituspaikalta toiselle

5.3 Onko virastossanne esiintynyt käytännön ongelmia matkustamiseen käytetyn ajan ja työajan suhteen määrittelyssä?

Kohtaan 5.3 vastasi 38 % asiakokonaisuuteen 5 vastanneista virastoista eli 34 virastoa.

Matkustamiseen käytetyn ajan ja työajan välinen suhde on koettu ongelmalliseksi. Ongelmia ovat aiheuttaneet mm. pitkäksi venyvät kokoukset ulkomailla, esimerkiksi EU-matkat, jotka alkavat aikaisin aamulla, päättyvät myöhään yöllä ja seuraavana aamuna virkamiehen tulee olla normaalisti työpaikalla. Samoin ongelmallisia tulkintatilanteita aiheuttavat esimerkiksi työskentely kannettavilla tietokoneilla matkan aikana sekä viikonvaihteen työskentely ulkomailla. Myös kenttätyössä saattaa syntyä tilanteita, joissa matka kestää esimerkiksi 6 tuntia ja itse työ 2 tuntia.

Samoin edustustilaisuuksien osalta on syntynyt ongelmallisia tulkintatilanteita. Virastoissa on ollut myös epäselvyyttä siitä, voiko matkalla syntyä ylityöhön oikeutavaa työaikaa. Toisaalta virkatehtävät ruuhkautuvat virastoissa virkamatkojen aikana. Henkilöstöryhmittäin ongelmat ovat samansisältöisiä. Työaikamuodoittain vastauksista ei saada tarkempaa erittelyä.

5.4 Onko ja miten ongelmia voitu ratkaista käytännön töiden järjestelyillä tai muilla keinoin?

Kohtaan 5.4 vastasi 18 % asiakokonaisuuteen 5 vastanneista virastoista eli 16 virastoa.

Käytännön töiden järjestelyjä tai muita keinoja on jossain määrin voitu käyttää ongelmien ratkaisemiseksi. Lähtökohtana on, että työt tehdään matkustamisesta huolimatta. Tiettyjen tehtävien osalta on joissain tapauksissa pyritty pitämään useita henkilöitä matkustusvalmiudessa, jotta yhdelle ei kertyisi liikaa matkoja. Toimintoja on myös hajautettu ja henkilöstö pyritään valitsemaan siten, että he asuvat mahdollisimman lähellä tai samalla paikkakunnalla, missä työ tehdään. Työvuorot pyritään suunnittelemaan tarkoituksenmukaisesti. Joissain tapauksissa viikonloppulle jatkuva työ on kompensoitu vapaapäivillä. Samoin jos työmatkalta paluu on ollut yöllä, on joissain tapauksissa ollut mahdollista sopia esimiehen kanssa myöhäisemmästä työhöntulosta seuraavana aamuna, mikäli työtehtävät sen mahdollistavat. Myös matkustustavasta on voitu sopia, esimerkiksi hyväksymällä menomatkaa lentäen, paluu junalla. Merenkululaitoksessa merenkuluntarkastajien työmatkajakaksymyksiä selvitetään työryhmässä.

5.5 Kehittämisehdotuksia ja muita asiaan liittyviä seikkoja

Kohtaan 5.5 vastasi 18 % asiakokonaisuuteen 5 vastanneista virastoista eli 16 virastoa.

Kehittämisehdotuksena esitetään mm., että matka-ajalle määriteltäisiin kohtuullinen enimmäiskesto. Seurantaan toivotaan tarkempaa ohjeistusta ja yhtenä kehittämisehdotuksena esitetään tietojärjestelmän kehittämistä matkustamiseen käytetyn ajan seurantaan.

Liitteenä 6 kehittämisehdotukset ja muita asiaan liittyviä seikkoja hallinnonaloitain.

TIEDUSTELUUN VASTANNEET VIRASTOT

Valtioneuvoston kanslia

Oikeuskanslerinvirasto

Ulkoasiainministeriö

Oikeusministeriö (ml. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Konkurssiasiamiehen toimisto, HEUNI, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Onnettomuustutkintakeskus, Tietosuojalautakunta)

Oikeuslaitos

Valtakunnansyyttäjänvirasto

Oikeusrekisterikeskus

OM, vankeinhoito-osasto / Vankeinhoitolaitos

Sisäasiainministeriö

Aluehallinto, rekisterihallinto (lääninhallitukset, maistraatit, kihlakunnanvirastot)

Ulkomaalaisvirasto

Pelastushallinto

SM, poliisiosasto / Poliisitoimi

Väestörekisterikeskus

Rajavartiolaitos

Puolustusministeriö

Puolustusvoimat

Puolustushallinnon rakennuslaitos

Valtiovarainministeriö

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Valtiokonttori

Valtion talouden tarkastusvirasto

Verohallitus

Verohallinto

Tullihallitus / Tullilaitos

Tilastokeskus

Valtion kiinteistölaitos

Opetusministeriö

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti

Opintotuen muutoksenhakulautakunta

Ylioppilastutkintolautakunta

Suomen Akatemia

Arkistolaitos

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
 Varastokirjasto
 Taiteen keskustoimikunta
 Valtion taidemuseo
 Suomen elokuva-arkisto
 Museovirasto
 Suomenlinnan hoitokunta
 Näkövammaisten kirjasto
 Valtion elokuvatarkastamo
 Opetushallitus
 Yliopistot ja korkeakoulut

Maa- ja metsätalousministeriö

TE-keskusten maaseutuosastot
 Geodeettinen laitos
 Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta
 Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos
 MMM:n tietopalvelukeskus
 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
 Maatalouden tutkimuskeskus
 Metsäntutkimuslaitos
 Kasvintuotannon tarkastuskeskus
 Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos
 Maanmittauslaitos

Liikenneministeriö

Tielaitos
 Merenkulkuhallitus / Merenkulkulaitos
 Merentutkimuslaitos
 Ajoneuvohallintokeskus
 Ilmatieteen laitos
 Ratahallintokeskus

Kauppa- ja teollisuusministeriö

TE-keskukset (yleishallinto, yritysosastot)
 Sähkömarkkinakeskus
 Kuluttajavalituslautakunta
 Kuluttaja-asiamiehen toimisto
 Elintarvikevirasto
 Matkailun edistämiskeskus
 Kuluttajavirasto
 Kilpailuvirasto
 Patentti- ja rekisterihallitus
 Kuluttajatutkimuskeskus
 Mittatekniikan keskus
 Turvatekniikan keskus
 Teknologian kehittämiskeskus

Sosiaali- ja terveysministeriö

Työsuojelun piirihallinto
Työttömyysturvalautakunta
Tarkastuslautakunta
Terveystuollon oikeusturvakeskus
Kansanterveyslaitos
Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus
Säteilyturvakeskus

Työministeriö**Ympäristöministeriö**

Suomen ympäristökeskus
Alueelliset ympäristökeskukset
Valtion asuntorahasto

[illegible]

LISÄ- JA YLITYÖN KORVAAMISTA KOSKEVIA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA JA MUITA ASIAAN LIITTYVIÄ SEIKKOJA

Vastaukset koottu hallinnonaloittain.

Valtioneuvoston kanslia

- Pitäisi olla virastokohtainen joustovara yli 250 + 80 t. Nuo tunnit eivät riitä VNK:lle.

Oikeusministeriön hallinnonala

Oikeusministeriö (ml. osa hallinnonalan virastoista)

- Pitäisi saada aikaiseksi viraston sisäisesti sopien ja mielellään ulkopuolisen asiantuntijan koordinoimana joustava käytäntö, jossa toisaalta otettaisiin huomioon työlainsäädännön ja virkaehtosopimusten asettamat reunaehdot ja toisaalta viraston toiminnan luonne (1. keskeinen osa toimintaa on hoidettavissa vain ulkomaisin virkamatkoin ja 2. substanssihenkilökunnan vähäinen lukumäärä).
- On ongelmallista korvata kertyviä ylitöitä vapaa-aikana, kun helposti joudutaan tilanteeseen, jossa virkapaikalla ei juuri koskaan ole ketään.

Oikeusministeriö, vankeinhoito-osasto / Vankeinhoitolaitos

- Työnantajan mahdollisuuksia joustoihin tulisi lisätä puitesopimuksen puitteissa. Nykyiset joustot toimivat vain, jos virkamiehet niihin suostuvat.
- Palkkausmäärärahojen niukkuus voisi olla peruste työn jakamiseen nykyistä tarkoituksenmukaisemmin. Samalla tavalla kuin tuotannolliset syyt toimivat yksityisellä sektorilla.

Sisäasiainministeriön hallinnonala

Sisäasiainministeriö

- Nyt jo paljon tarkkaan säädeltyjä eri järjestelmiä, joiden hyödyntäminen ja seuranta osoittautunut käytännössä lähes mahdottomaksi.

Lääninhallitukset, maistraatit, kihlakunnanvirastot

- Ylityöt pitäisi pystyä korvaamaan rahana. Henkilöstön supistukset aiheuttaneet niin suuren vajeen, että henkilöstön jaksaminen äärirajoilla. Töiden hoitamiseksi pakko tehdä ylitöitä. (Osastojen edustajien ja luottamusmiesten mielipide).
- Yksinkertaisempi järjestelmä; paremmin tulostyöskentelyyn sopiva; rajat keinotekoisia, poistettava.
- Johtavassa asemassa olevan henkilön kohdalla ylitöiden korvaaminen ei ole helppo toteuttaa. Onko sopivaa, että esim. siviilivihkimiset sovitaan lauantaiksi vain sen vuoksi, että niistä voisi siten saada rahallisen korvauksen? Onko ratkaisevaa, kumpi tekee aloitteen ajankohdasta: asiakas vai palvelun tuottaja?
- Vaalien yhteydessä tehty varsinaista lisä- ja ylityötä, joka korvataan rahana. Muuten puretaan kertyneitä ruuhkia tekemällä illalla virka-ajan jälkeen töitä, joka korvataan vapaa-aikana.

Väestörekisterikeskus

- Mahdollisuus kerätä vapaita pitkällä aikavälillä (1-5 v) ja pitää sitten kerralla.

Valtiovarainministeriön hallinnonala

Valtiovarainministeriö

- Korvausjärjestelmän yksinkertaistaminen, sairaus-, vuosiloma- yms. päivien sekä liukumien huomioiminen viikoittaisen ylityön yhteydessä.
- Manuaalinen laskeminen teettää kohtuuttoman paljon työtä virastossakin, jossa korvattavia ylityötunteja on vähän. Korvausjärjestelmän vaikeaselkoisuudesta johtuu, ettei myöskään virkamies itse ole selvillä korvausperusteista.

Valtiokonttori

- Jatkuva ylitöiden teettäminen osoittaa resurssivajasta ja johtaa siihen, että ylityötuntien korvaaminen muutoin kuin rahassa on mahdotonta. Lisäksi tehdään runsaasti työtä, josta ei saa korvausta. Sisäisen kulttuurin muuttaminen on vaikeaa.

Verohallitus

- Koska verohallinnossa noudatetaan vain virastotyöaikaa, olisi tarkoituksenmukaista että korvausrajat olisivat sen mukaisia ja samat kaikilla ryhmillä. Viikoittainen ylityö 36 t 15 min. ylittävä osa ja vuorokautinen ylityö 7 t 15 min. ylittävä osa. Ne, jotka voivat säädellä vuorokautista työtuntimääräänsä, voisivat saada esim. kuukausittaista kiinteää ylityölisää pidemmältä ylityöjaksolta ellei sen katsota jo sisältyvän ko. henkilön palkkaan.
- Pääosa keskijohdon ja asiantuntijoiden ns. ylityöstä tehdään liukuvan työajan järjestelmässä ns. talkootyönä eli vapaaehtoisesti ja ilman ylityömääräystä.

Verohallinto

- Ehdotetaan palkattavaksi tarvittava määrä pysyvää henkilöstöä. Liukuvan työajan sääntöjen joustavoittaminen auttaa paljon. Käytännöllistä olisi ratkaista asia a) VESin kautta tai b) virastokohtaisella sopimuksella, jonka mukaan työajan korvaaminen tarkastusiskujen osalta tapahtuu yksinkertaisella ja kaikille yhtenevällä tavalla. Mahdollisuus lisä- ja ylitöiden siirtämiseksi säästövapaaksi, tietyt työt voitaisiin tehdä urakalla urakkapalkalla, joka sovitaan erikseen. Ehdotetaan tasausjaksojen pidentämistä kahteen vuoteen. Rahana maksettavat ylityökorvaukset motivoisivat työntekijöitä.
- Keskijohdolle normaalit ylityökorvaukset. Henkilöstö kokenut epäoikeudenmukaisena sen miten ylityökorvaukset lasketaan. Korvausten maksaminen ja työntekijän suostumuksen hankkiminen hankalaa, joten yli- ja lisätöitä ei teetetä.

Tullihallitus / Tullilaitos

- Liukuvassa työajassa tasoitusjaksopituuden lisääminen lisäsi joustoa.

Valtion kiinteistölaitos

- Tasoitusvapaaajärjestelmää kehitettävä joustavammaksi.

Opetusministeriön hallinnonala

Suomen elokuva-arkisto

- Selkeyttä koko lisä- ja ylityötuntien laskentaan.

Opetushallitus

- Lisä- ja ylityön tekemistä ei ole syytä suosia; lähinnä kannattaisi pyrkiä mitoittamaan henkilöstömäärä oikein ja suosia ja kehittää erilaisia joustotyön muotoja ruuhkahuippujen varalle.

Yliopistot ja korkeakoulut

- Pitäisi voida korvata rahana, jos vapaa ei mahdollinen.
- Vapaa-aikana korvaaminen - kierre, töitä kertyy lisää (lisääntyvässä määrin ongelma vaatimusten jatkuvasti lisääntyessä).
- Talokohtaiset ratkaisut, oman toiminnan mukaiset työaikajärjestelmät, vapaana pitäminen ja isot liukumukset ainoa tapa saada työt tehtyä (rahaa ei liene enempää tulevaisuudessa).
- Ylityökattojen seuranta vaikeaa hajautetussa organisaatiossa
- Ylitöiden laskutusjärjestelmä monimutkainen, tulisi yksinkertaistaa
- Keskijohdon osalta nykyinen työmäärä suhteutettuna normaaliin työaikaan pitäisi kohtuullistuttaa.
- Jos resursseja ei voida lisätä tulee miettiä työnjakoon liittyviä kysymyksiä, toimintatapoja ja oman työn kehittämistä.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Geodeettinen laitos

- Laitoksessa on suunnitteilla ensi vuodeksi uusi käytäntö. Suunnittelu ei ole vielä valmis, mutta aikomuksena on korvata sopivalla vapaa-ajalla tehty ylimääräiset tunnit. Varsinaista lisä- ja ylityötä tullaan teettämään edelleen vain satunnaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus

- Yhtenevä käytäntö koko taloon, joka on sellainen, että se toimisi automaattisena järjestelmänä
- Valtioneuvoston jäsenten autonkuljettajia koskevan käytännön laajentaminen (eri aikoina saatutut etuudet). Nyt on niitä, jotka joutuvat tyytymään myös vapaa-aikakorvauksiin, mikä ei kaikkia tyydytä.

Liikenneministeriön hallinnonala

Liikenneministeriö

- Liukuvan ylityön ylittäviä tunteja määrätyissä yksiköissä paljon, leikkautuvat neljän viikon välein. Esittelijätason virkamiehet tekevät huomattavan paljon ylitöitä (EU-tehtävät), määrää on vaikea arvioida, koska ei korvata. EU-puheenjohtajuuskausi tuo mukanaan huomattavan paljon lisätyötä. Päivystys tulee ajankohtaiseksi joidenkin ryhmien kohdalla.

Tielaitos

- Tiimisopimusten kehittäminen niille henkilöstöryhmille, joille ylitöiden vuoksi tulee korvauksia tai vapaata. Erityisesti tilanteissa, joissa vapaan pitäminen tuottaa vaikeuksia. Henkilöstön mitoittaminen työjärjestelyin työmäärää vastaavaksi.

Merenkukkuhallitus / Merenkukkulaitos

- Harkinnassa korvataanko ylityö vapaana/rahana tulisi ottaa huomioon ao. työyksikön tarpeet (= muiden työruuhkia ei saa kohtuuttomasti lisätä). Luottamusmiesten taholta esitettiin liukuvan työajan järjestelmän kehittämistä; tasoittumisjakson tulee pidentää ja + saldoa korottaa. Merenkukkulaitoksessa on epäyhtenäinen käytäntö siltä osin, saako saldon tunteja käyttää kokonaisina vapaapäivinä (VM:n kanta?). Pelisäännöistä tulee keskustella myös virastotasolla.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Elintarvikevirasto

- Elintarvikeviraston esittelijöillä on hyvin paljon asiantuntijatehtäviä, liittyen Euroopan unionin jäsenyyteen, vuodenaikoihin liittyviin ruuhkahuippuihin tai siihen, että tuuraa virkamatkalla olevaa kollegaa oman työnsä ohella. Tästä syystä päivittäiset työajat venyvät yli normaalin päivätöön. Viikossa kertyy useita ylityötunteja, jotka pitäisi rahallisesti korvata. Kynnystä ylityön rahalliseen korvaamiseen tulisi madaltaa. Kun on osoitettavissa selvä työ tai tehtäväkokonaisuus, jota tavallisen työajan puitteissa ei pysty tekemään, pitäisi olla mahdollisuus tehdä se ylityönä joko työpaikalla tai kotona.

Kuluttajavirasto

- Korvausmahdollisuuden laajentamiseen ja helpottamiseen tulee suhtautua suurella varovaisuudella. Muutoin työt tehdään vain säännöllisen työajan ulkopuolella - houkutus on ainakin ilmeinen.

Patentti- ja rekisterihallitus

- Patentti- ja rekisterivirastossa saldokertymiä voidaan pidentää. Kaiken kaikkiaan ylitöiden järjestelyyn ollaan varsin tyytyväisiä. Jos ylityö johtuu siitä, ettei tiettyjä ammattialoja (atk-henkilöstö ja sähköinsinöörit) ole saatu rekrytoitua, ylityön tekemisessä on myös ongelmia. Sillä ei voi ratkaista pysyvää henkilöstöpulaa.

Kuluttajatutkimuskeskus

- Ylitöitä tehdään työpaikalla ja kotona, mutta ilman virallista määräystä ja korvausta.

JOUSTAVIIN TYÖAIKAJÄRJESTELYIHIN JA NIIDEN KÄYTTÖÖN LIITTYVIÄ KEHIT- TÄMISEHDOTUKSIA SEKÄ MUITA ASIAAN LIITTYVIÄ SEIKKOJA

Vastaukset koottu hallinnonaloittain.

Oikeusministeriön hallinnonala

Oikeusministeriö (ml. osa hallinnonalan virastoista)

- Pitäisi saada aikaiseksi joustava järjestely, missä huomioidaan työaikalainsäädännön ja virkaehtosopimusten asettamat reunaehdot joustoille käytännössä.

Sisäasiainministeriön hallinnonala

Sisäasiainministeriö

- Eri työaikamuotojen yhteistarkastelun pohjalta kokonaisuuden uudelleenarviointi.
- Poissaolo työpaikalta ei kai ole itsetarkoitus. Liian pirstaleista.

Lääninhallitukset, maistraatit, kihlakunnanvirastot

- On hyvin mieluinen asia, että työntekijä voi saada halutessaan vapaapäivän tositarpeeseen, jos hän on kellokorttiin saanut tarvittavan tuntimäärän jo tehdyksi.

Valtiovarainministeriön hallinnonala

Verohallinto

- Puhelinpalvelun kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamisessa toimisi nykyistä paremmin ns. 6+6 tunnin malli. Osa henkilöstöstä olisi aamu- ja osa iltapäivävuorossa, keskipäivällä suurimman kysynnän aikaan olisi eniten työntekijöitä paikalla. Aamu- ja iltapäivävuoro voisi olla myös osa liukuvan työajan järjestelmää. Olisi toivottavaa, että ruuhkahuipuista kertyneistä plussista voisi ottaa vapaana kokonaisia päiviä esim. pari-kolme vuodessa.

Opetusministeriön hallinnonala

Näkövammaisten kirjasto

- Kokonaistilanteen seuranta hankalaa manuaalisessa työajanseurannassa.

Yliopistot ja korkeakoulut

- Etätyö: ongelma henkilöstön tavoitettavuus, vastuukysymykset (atk); Tampereen TKK: erillinen sopimus, järjestelmä kehitteillä.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Maatalouden tutkimuskeskus

- Työajan joustomahdollisuuksia lisättävä, koska lisäävät työtehoa ja ovat näin ratkaisevia tulosten saavuttamisen kannalta. Yksilölliset ratkaisut on kuitenkin suunniteltava myös kokonaisuuden eduksi.

Liikenneministeriön hallinnonala

Merenkulkuhallitus / Merenkululaitos

- Erityisesti luottamusmiesten taholta on esitetty lisäjoustoja liukuvan työajan järjestelmään; + saldon korotusta ja tasoittumisjakson pidentämistä. Keskustasolla sovittu työajan tasoittumisjärjestelmä on turhan jäykkä - käytännössä pidetään manuaalista kirjanpitoa. Vapaan "ansaintaa" ja "nautintaa" ei ole sidottu 26 viikon jaksoihin.

Ratahallintokeskus

- Näin pienessä virastossa virastotyöajan mukainen aukiolo on esim. kesä-perjantaisin ja koko heinäkuun ajan vaikea järjestää. Tähän tarvittaisiin joustoa.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Elintarvikevirasto

- Etätyön käyttö ajoittain tulisi olla mahdollista, silloin kun tietyt ajankohdat sopisivat esimerkiksi raporttien kirjoittamiseen tai enemmän keskittymistä vaativiin tehtäviin, olisi hyvä saada tehdä työ valmiiksi ilman muuta häiriöitä.

Teknologian kehittämiskeskus

- esim. 1 pv etätyötä/vko, ½ pv etätyötä/ pv tas.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Kansanterveyslaitos

- Työaikajoustot koetaan hyviksi.

SÄÄSTÖVAPAIISIIN JA MUIHIN PITEMPIIN VAPAIISIIN LIITTYVIÄ KEHITTÄMISEHDOTUKSIA JA MUITA ASIAAN LIITTYVIÄ SEIKKOJA

Vastaukset on koottu hallinnonaloittain.

Valtioneuvoston kanslia

- Säästövapaasysteemiä pitäisi harkita uudelleen. Onko tarpeellinen? Selkiinnyttää?

Sisäasiainministeriön hallinnonala

Sisäasiainministeriö

- Eri työaikamuotojen yhteistarkastelun pohjalta kokonaisuuden uudelleenarviointi. Poissaolo työpaikalta ei kai ole itsetarkoitus. Liian pirstaleista.

Lääninhallitukset, maistraatit, kihlakunnanvirastot

- Säästövapaita tulisi voida kerätä vielä pidempiä jaksoja, esim. opintoja varten. VTML ei ole suostunut siihen, että päällikkönä toimiva henkikirjoittaja lomavuoden päättyessä voisi merkitä pitämättä olevat lomat (n. 15 pv/v) säästövapaaksi. Niinpä on sitten nämä pitämättömät lomat jääneet korvaamatta ja pitämättä.

Valtiovarainministeriön hallinnonala

Valtiokonttori

- Pidempien vapaiden saaminen on periaatteessa hyvä asia, mm. tuloksentekokyvyn kannalta. Mutta koska resurssitilanne on vaikea, vapaista saatava hyöty jää käyttämättä, vaikka periaatteessa olisi mahdollista vapaita saada.

Verohallinto

- Liian monet päällekkäiset järjestelmät ovat sekavia käyttää, pitää hallinnassa sekä muistissa. Liu-kuva työaika on hyvä, saa joustoa. Pitää huomioida henkilöstön voimavarat, ettei muiden lomaillessa muuta henkilöstöä kuormiteta liikaa eikä vaadita liikaa joustoa.

Opetusministeriön hallinnonala

Suomen elokuva-arkisto

- Voitaisiinko lomarahavaihtovapaassa huomioida vain ns. työpäivät.

Yliopistot ja korkeakoulut

- Säästövapaajärjestelmän voisi lakkauttaa, ei tarvetta. Seuranta hankalaa ja aiheuttaa ylimääräistä työtä.
- Lomarahan vaihtamisella saadaan pidennetyksi vuosilomaa ja jonkin verran säästetyksi viraston määrärahoja. Säästöillä ei saavuteta kovin suuria etuja verrattuna pitkien lomien vaatimiin erityisjärjestelyihin.
- Lomaraha voitaisiin maksaa kuukausittain palkassa.
- Vuosiloman laskennassa tulisi luopua lauantaipäivien laskennasta ja seurannasta.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta

- Henkilölukumäärältään pienessä virastossa ei ole suositeltavaa käyttää kovin pitkiä vapaajaksoja töiden ruuhkautumisen vuoksi.

Liikenneministeriön hallinnonala

Tielaitos

- Säästö- ja lomarahavapaissa määrääjat tuottavat joskus vaikeuksia. Lomarahan vapaaksi vaihtaminen on vähentynyt, koska vapaita ei henkilöstön vähentymisen /työtilanteen vuoksi ehditä pitää.

Merenkulkuhallitus / Merenkulkulaitos

- Luottamusmiesten taholta korostettiin, että pitkät vapaat voivat rasittaa työyksikköä, koska sijaisia ei voida palkata. Vapaista päätettäessä tulisi myös kuulla muita yksikön työntekijöitä. Töiden jatkaminen tällaisten tilanteiden varalle vaatii lisää suunnitelmallisuutta.

Merentutkimuslaitos

- Pienessä talossa voi kysyä, missä tulee toiminnan kannalta raja vastaan erilaisten vapaitten kanssa. Talossa voi olla toimintoja, jotka ovat yhden tai kahden henkilön tiedon varassa.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Patentti- ja rekisterihallitus

- Kehittämismahdollisuutena virastossa pohditaan saldovapaiden käyttämistä kokonaisina päivinä. Tällöin myös sen yhdistäminen muihin vapaisiin tulisi kysymykseen täysin päivin.

MATKUSTAMISEEN KÄYTETYN AJAN JA TYÖAJAN SUHTEESEEN LIITTYVIÄ KEHITTÄMISEHDOTUKSIA JA MUITA ASIAAN LIITTYVIÄ SEIKKOJA

Vastaukset koottu hallinnonaloittain.

Oikeusministeriön hallinnonala

Oikeusministeriö (ml. osa hallinnonalan virastoista)

- Tämän laajuiseen tiedusteluun on lähes mahdoton yrittää antaa luotettavia numeerisia vastauksia kun tiedot kerätään manuaalisesti. Virastoja n. 250, joissa kysymysten ymmärtäminen samalla tavalla ei ole toteutunut.

Oikeusministeriö, vankeinhoito-osasto / Vankeinhoitolaitos

- Matka-ajalle kohtuullinen enimmäiskesto, jonka ylittävä aika luetaan työajaksi. Alakohtainen sopimismahdollisuus raamien puitteissa.

Sisäasiainministeriön hallinnonala

Sisäasiainministeriö

- Työaika- ja matkustusnormien yksityiskohtaisen säätelyn tarpeen arviointi.
- Leikkautuvien ja ilman mitään korvausta vaille jäävien tuntien määrä on huolestuttavan suuri.

Lääninhallitukset, maistraatit, kihlakunnanvirastot

- Jos virkamies on sidottu vapaa-aikanaan matkustamiseen, niin ajankäyttö pitäisi korvata jotenkin muutoinkin kuin vain päivärahakorvauksella.
- Vastaavanlaisia kyselyjä ei pitäisi ajoittaa tulossuunnitelmien tekemisen pahimpaan ruuhkaan; olisi kannattanut keskittyä johonkin pääasiaan, kaikki tieto ei ole vielä saatavissa suoraan järjestelmistä, minkä vuoksi luvut ovat arvioita ja suuntaa antavia; henkilöstö- ja kulunvalvonta-järjestelmien kehittyessä selvitykset helpottuvat, nyt ne eivät palvele tällaisia selvityksiä.

Valtiovarainministeriön hallinnonala

Verohallitus

- Yleensä tarvetta enempäänkin yhteydenpitoon vero-virastojen kanssa, mikäli työaika ja resurssit sallisivat.

Verohallinto

- Tällaisten asioiden seurantaan tarvittaisiin tarkempi ohjeistus ja mielellään tieto aikaisemmin sekä ihannetapauksessa "järjestelmä" josta tiedot saa. Matkustusaika luettava palkalliseksi työajaksi, junamatkalla saatetaan myös työskennellä.
- Tietoja oli lähes mahdotonta koota annettuun aikaan nähden, varsinkin kun läheskään kaikkia tietoja ei systemaattisesti tilastoida eikä seurata.

Valtion kiinteistölaitos

- Käytössä ei tietojärjestelmää matkustamisen seurantaan. Voisi olla hyödyllinen.
- Ulkomaanmatkojen laskeminen monimutkaista.

Opetusministeriön hallinnonala

Suomen elokuva-arkisto

- Toivomus kyselyjen suhteen: Pitäisi tietää jo hyvissä ajoin ennen ko. "keräilyvuotta", mitä tietoja kaivataan ja millä tasolla, koska esim. Suomen elokuva-arkistolla ei ole vielä käytössä atk-pohjaista, kokonaisvaltaista henkilöstöhallinnon järjestelmää, josta tiedot poimittavissa helposti "ulos". Keräily tapahtuu manuaalisesti ja vie jälkikäteen tapahtuvana kohtuuttomasti työaikaa. Usein kyselyihin vastaamisaika on suhteettoman lyhyt. Myöskään kaikkia tietoja ei ole "arvattu" edes kerätä.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Maatalouden tutkimuskeskus

- Pidemmältä virkamatkalta paluun jälkeen turvattava riittävä lepoaika; toteutus esim. myöhäisemmällä töihin saapumisaikana seuraavana päivänä.
- Matkustamiseen käytetty aika halutaan luettavaksi työajaksi.

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos

- Matkustamiseen käytetään runsaasti omaa aikaa, jota ei korvata, mikäli korvaukseksi ei katsota päivärahaa, joka yksityisellä sektorilla on huomattavasti valtion maksamia korvauksia suurempi.

Liikenneministeriön hallinnonala

Liikenneministeriö

- Lähivuosien tarpeet (EU-puh.joht.) selvitetään erilaisten työaikojen joustojen osalta.

Tielaitos

- Pysyvästi maasto-olosuhteissa työskentelevän henkilöstön osalta matkustamista ja työaikaa koskevia sopimuksia ja ohjeita tulisi selkiyttää.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Patentti- ja rekisterihallitus

- APEX-järjestelmästä tulisi saada lisähyötyä virkamatkataroituksiin siten, että matkallaoloaikaa ei tarvitsisi venyttää yli tarpeen. Asia olisi ehkä hoidettava valtiokonsernin tasolla pidettävissä neuvotteluihin.

Teknologian kehittämiskeskus

- Kannettavat puhelimet ja PC:t mahdollistavat työskentelyn myös matkoilla ollessa.

Säteilyturvakeskus

- Matkustusaikaa koskevat säännökset yhtenäisiksi virka- ja työehtopuolella.

Työministeriön hallinnonala

Työministeriö

- Monien virkamatkojen aikaiset lähdöt sekä myöhäiset paluuajat eivät tule huomioiduksi työajan laskennassa.

o/rba/tupotrta/liite5a